

Christian BERG

(1946-2023)

Ik heb Christian voor het eerst ontmoet op de UIA, ik vermoed in september 1972. Hij was op dat ogenblik reeds 'gepromoveerd' en pas aangesteld als eerstaanwezende assistent Moderne Franse Letterkunde. Ikzelf was net afgestudeerd als licentiaat en aangesteld als assistent in hetzelfde vakgebied, een groentje.

Studies

Christian was gepokt en gemazeld door het rijksonderwijs: Atheneum van Berchem, een referentie in het Antwerpse, en de Rijksuniversiteit Gent. Briljant student en verfijnd lezer, had hij in Robert Guiette, hoogleraar in Gent en broer van de kunstschilder, een inspirerende mentor gevonden.

Veelzijdig

Als onderzoeker was Guiette vooral een mediëvist, maar hij was ook zelf dichter en had interesse, en kennissen, in de Franstalige Belgische literatuur. Die band heeft Christian blijvend beïnvloed. Zelf stelde Christian zich steeds eerder relativerend op ten aanzien van die zijarm van de 'grote' Franse literatuur. Nochtans werden – en worden – vele van deze auteurs in Parijs erg bewonderd, vaak als spoorbereider van nieuwe stromingen, zoals het surrealisme. Het is in dat verband geen toeval dat, voor colloquia en publicaties, vanuit de Parijse cenakels zeer vaak op Christians kennis een beroep werd gedaan. Fransen lezen Rodenbachs meesterwerk *Bruges la Morte* nog steeds met een inleiding van Christian Berg.

Promotie

Onder impuls van Guiette promoveerde Christian over Jean de Boschère, een van de Belgische auteurs met wie Guiette in contact was. Dat bracht hem vaak, 'pour les papiers', ook na zijn promotie, tot bij 'la veuve Boschère', die in Frankrijk woonde. Soms keek hij daar wat tegenop. Enerzijds omdat zijn interesse zich verder had ontwikkeld. Anderzijds ook omdat hij vaak sakkerde over al het onheil dat weduwen van schrijvers aanrichten in het 'klasseren' van de archieven van hun overleden echtgenoot – 'die zij toch zo goed begrijpen'. Ik herinner me nog goed de gesprekken die we daarover en over andere dingen voerden wanneer ik bij gelegenheid met hem meereed naar Parijs in zijn Simca. Van hem leerde ik ook – zijn vader was groothandelaar in koffie – dat de dikste koffiebonen, de variëteit Maragotype, niet altijd garant staan voor het fijnste brouwsel. Een hele metafoor.

Voorbeeld

Ik heb in de beginjaren van de UIA langere tijd een bureau gedeeld met Christian. Dat was voor mezelf een leerzame tijd. Uit verschillende oogpunten. Christian was Franstalig opgevoed. Ik had Frans gestudeerd op school, een tijdje in Parijs en aan de universiteit. Dat volstaat niet. Er bestaan verschillende soorten Frans. Dat geldt overigens voor alle talen. School en universiteit kunnen je in dat opzicht alleen op weg helpen. Christian beheerste alle soorten Frans tot in de perfectie. Een wetenschappelijk artikel in het Frans, over een auteur of over een bepaalde problematiek, hoort te zijn gesteld in een bepaald soort Frans, eist een zeker taalgebruik, met

een eigen woordenschat en, vooral misschien, een specifieke wijze van argumenteren en redevoeren. Elk artikel van Christian was een pareltje in dat opzicht, van de occasionele bijdrage bij het emeritaat van een collega tot de meest uitgediepte tekstanalyse voor ingewijden. Ik heb in dat verband veel opgestoken van hem. Wat ik echter ook door zijn praktisch voorbeeld heb geleerd, is hoe je oudere en zeer verdienstelijke hoogleraren aan de telefoon diende aan te spreken.

Familieman

Christian was, in mijn ogen, een echte ‘family man’, in de goede betekenis van het woord. Hij kon trots zijn op de prestaties van zoon en dochter. Hij hield ook van de Ardennen en als het kon trok hij met echtgenote Christl en kroost naar hun buitenverblijf in Habay-la-Neuve, de ‘fief’, zoals hij het noemde, van de Nothombs – via vader Patrick en dochter Amélie niet onverdienstelijk voor ‘les lettres belges’. Er heerste daar, in la Gaume, zo beweerde hij, een speciaal microklimaat, een bewering die hij als adoptie-Ardennais had overgenomen van de inwoners van de streek. Zijn Simca had toen reeds de plaats geruimd voor de veel ruimere, en duurder, Renault Espace. Ik zelf was toen al uitgewaaid naar het Italiaans en ik herinner me hoe Christian grapte dat hij dank zij de Italiaan Carlo De Benedetti en zijn coup op de ‘Société Générale de Belgique’ enkele familie-aandelen nogal gunstig van de hand had kunnen doen.

Verbreedende interesse

De wetenschappelijke interesse van Christian was met de tijd sterk geëvolueerd. De stromingen waartoe Belgische auteurs behoorden, de filosofen die ze lazen, de kunst die ze bewonderden, waren die van hun tijd, ook in Frankrijk. Christian breidde zo gestaag zijn wetenschappelijke belangstelling uit naar de invloed van Schopenhauer en Nietzsche op de Franse literatuur, ook naar het japonisme en het wagnerisme. Nieuwe publicaties in dat gebied waren steeds voer voor discussie met hem. Zijn interesse voor Joris-Karl Huysmans had hem tot bijzondere belangstelling voor het decadentisme in de literatuur gebracht. Mijn laatste ‘romanistische’ herinnering aan Christian is dat ik in de Parijse ‘Bon Marché’ van de groep Bernard Arnault-LVMH (Louis Vuitton-Moët Hennessy), ‘of all places’, op Christians lead-artikel stootte in het aan de auteur gewijde *Cahier de l’Herne* een absolute referentie. Ik mailde hem dat, maar zijn echtgenote Christl antwoordde me toen dat het niet zo goed met hem ging.

em. prof. dr. Walter GEERTS, FLW, UAntwerpen
25 november 2024